

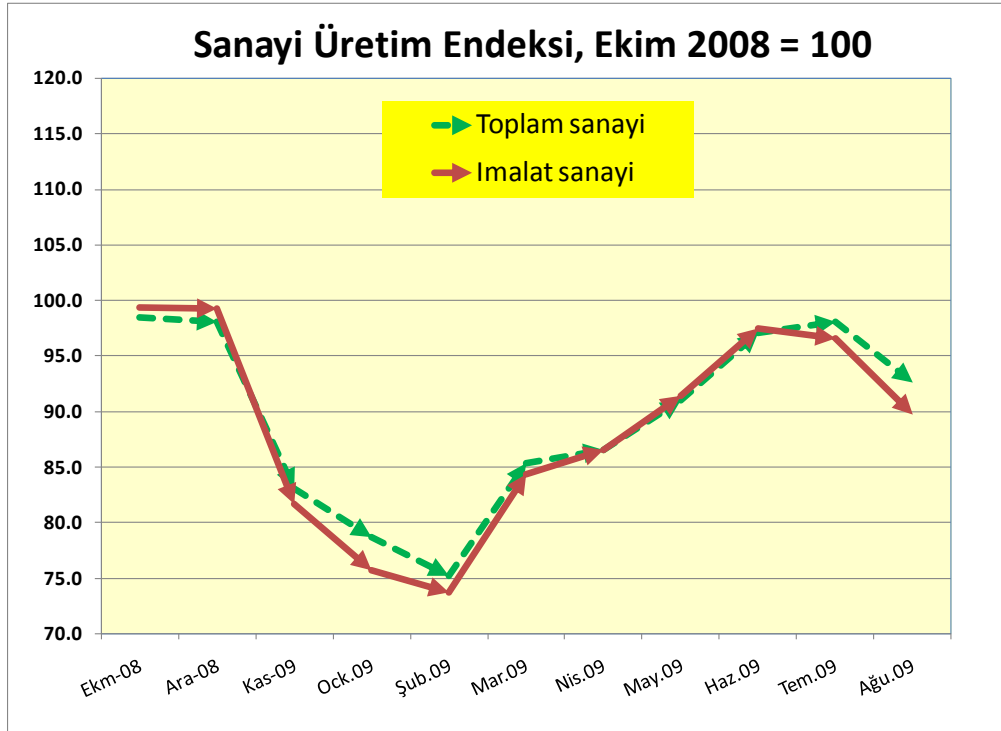
EKONOMİ POLİTİK

Sanayide Çift Dipli Resesyon Tehlikesi

Erinç Yeldan, 21 Ekim 2009

Toparlanma süreci giderek ayrılmaya başladı. Bir yanda finansal varlıkların değerleri (yani sözcümlü İstanbul Menkul Kıymetler Borsası'nda alınıp satılan "kağıtların" fiyatları) yükselir ve dövizin fiyatı düşerken, diğer yanda da reel ekonominin üretim ve istihdam gibi önemli göstergelerinde krizin etkilerinin sürdüğü anlaşılıyor.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından izlenen sanayi üretim endeksine ilişkin olarak en son olarak Ağustos ayı verileri yayımlandı. Verilerden sanayi üretiminde Mart ayında başladığı savlanan toparlanmanın Haziran ayında hız kestiği, Temmuz sonrasında ise yeniden ikinci bir gerileme dalgasına sürüklenildiği anlaşılmaktadır. Aşağıdaki şekilde imalat sanayi ile birlikte toplam sanayi sektörünün üretim düzeyi, aylar itibariyle resmedilmekte. Eğer küresel krizin etkilerinin hissedilmeye başladığı ilk ay olan Ekim 2008'de sanayi üretim düzeyini 100 kabul edersek, birinci dalga krizin dip noktasına ulaştığı Şubat 2009'da sanayi üretimindeki kayıpların yüzde 25'e ulaştığını izlemekteyiz.

Kaynak: TÜİK.

Kısmen KDV ve ÖTV vergilerinin aşağıya çekilmesinden oluşan “kurtarma paketiyle” birlikte açıklanabilecek toparlanma Mart ayından sonra izlenebilmektedir. Ancak verilerden açıkça gözlenebildiği üzere sanayideki toparlanma tam olarak gerçekleşmemiş; sanayi sektöründeki üretim artışları bir önceki aya görece pozitif yönlü de olsa, yıl toplamında bakıldığında, Ekim 2008 düzeyine hiç bir zaman ulaşamamıştır. Yani sanayi sektöründeki “toparlanma” sadece yaşanmakta olan resesyonun bir ay öncesine görece hız kesmesi biçiminde kalmıştır.

Sanayinin toparlanma ivmesinin Temmuz ayından itibaren duraksayarak ikinci bir kez inişe geçmesi nasıl açıklanabilir?

Bu sorunun yanıtı kuşkusuz küresel krizin ülkemizi etkileme biçiminden kaynaklanmaktadır. Türkiye ekonomisi mevcut küresel krizi 2001 ya da daha önce 1994’de olduğu gibi finans piyasaları ve bankacılık sektörü üzerinden değil, doğrudan doğruya reel ekonomi ve sanayi sektörü üzerinden yaşamaktadır. Sanayi sektörü 2003 sonrasında alıştırdığı ucuz döviz, ucuz ithalat ve ucuz işgücüne dayalı tornavida/montaj hattı teknolojisini küresel kriz altında sürdürmemekte; ancak bir yandan da bu güne değin izlenen ithalata bağımlı sanayileşme politikalarının yaratmış olduğu tahribat nedeniyle, bir türlü kendisini ulusal ekonomiyle entegre edememektedir. Ara malı ve sermaye mallarının ithalatına dayalı yılların verdiği tahribat, ne yazık ki, bir iki ay içerisinde aşılabilir gibi değildir.

Yukarıdaki gözlemlerimizi **Korkut Boratav** hoca bu haftaki yazısında daha açık bir şekilde şöyle özetlemektedir: “*Uluslararası finans kapital, kriz öncesinde bizim gibi ülkelere bol sermaye akıtmış; borçlandırmış; ekonomileri dış kaynağa bağımlı kılmış; kriz patlak verince de, “borçlarınız kesintisiz ödeyiniz” diyerek, bizleri (sık sık IMF gözetiminde) daraltıcı politikalara (ve bunalımın derinleşmesine) mahkum etmiştir*”. (*)

Hükümetin geçen ay hazırlamış olduğu *Orta Vadeli Program* ise hala 2003 – 2007 arasındaki ithalata bağımlı, spekülatif yönlü büyümeyi veri kabul etmekte ve krizin idaresini finansal varlıkların değer artışları ve döviz kurundaki ucuzlamayla bir tutmaya devam etmektedir.

(*) “Krizden Etkilenme Tablosu: Çevre Ekonomileri” <http://habersol.org.tr/yazarlar/korkut-boratav>